

# ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ



**Ε**ίναι κτισμένη στη ρίζα του (καθαυτό) όρους 'Αθω, στον मुखό μιας αγκάλης που σχηματίζουν οι δυτικές παρυφές του, πάνω στην υψηλή όχθη ενός χειμάρρου. Το ανάγλυφο του εδάφους κλιμακώνεται πλουσιότατα, από τα πιά πεδινά δίπλα στη θάλασσα ως την πανύψηλη κορυφή, και σε μικροκλίμακα γύρω από το Μοναστήρι, όπου το ανάγλυφο της πλαγιάς τονίζεται με χτιστούς αναβαθμούς.

Αποτελεί παράδοση αιώνων στο 'Αγιον 'Όρος, ότι η Μονή ιδρύθηκε τον 10ο αιώνα από τον όσιο Παύλο τον Ξηροποταμινό ή Ξηροποταμίτη, έναν από τους περιώνυμους Αθωνίτες μοναχούς της εποχής εκείνης. Σύμφωνα με τα αγιολογικά κείμενα, ήταν γόνος βυζαντινής βασιλικής οικογένειας. Η παρουσία του όσιου Παύλου του Ξηροποταμίνου στον 'Αθω μαρτυρείται περί το 958. Πάντως, για τα καθέκαστα της ίδρυσης, η συζήτηση των ιστορικών δεν έχει κλείσει οριστικά. Η πρώτη φορά που εμφανίζεται επίσημα με το σημερινό όνομα είναι σε έγγραφο του 1071, όπου υπογράφει εκπρόσωπος της Μονής: «...Μιχαήλ μοναχός εκ του μοναστηρίου του κυρ Παύλου.»

Αναφέρονται αρκετοί δωρητές και ευεργέτες της Μονής από τον οίκο των Παλαιολόγων. Μετά τις φοβερές επιδρομές των Καταλανών, η Μονή υποβιάσθηκε στην τάξη εξαρτήματος και κηδεμονευόταν από τη Μονή Ξηροποτάμου, που ήταν "αδελφή Μονή" από την εποχή της ίδρυσής τους. Μετά τα μέσα του 14ου αιώνα προσήλθαν και την αγόρασαν δύο Σέρβιοι άρχοντες και κατόπιν μοναχοί, οι Γεράσιμος Ραδώνια και Αντώνιος Παγάσης, που αναδείχθηκαν νέοι κτήτορές της. Το 1394, στο Τυπικό του Μανουήλ Β', η Μονή κατέχει την 18η θέση μεταξύ 25 μονών. Τα ζητήματα οριοθέτησης της περιοχής της, που παρουσιάσθηκαν στα τέλη του 14ου αιώνα, μετά την ίδρυση της γειτονεύουσας Μονής Διονυσίου, τακτοποιήθηκαν το 1401.

Ανάμεσα στους Σέρβους άρχοντες που συνέτρεξαν τη Μονή, διακρίνεται ο ηγεμόνας Γεώργιος Βράγκοβιτς (1428-1456), που χρηματοδότησε την ανέγερση μεγαλύτερου καθολικού προς τιμήν του Αγίου Γεωργίου. Από βακουφισμό του 1583 μαθαίνουμε ότι την εποχή αυτή υπήρχε στη Μονή λειψανδρία, ενώ το διάστημα 1666-1671 κοινοβίαζαν περί τους διακοσίους μοναχοί.

Επίσης αξιόλογη είναι η συνεισφορά και των αρχόντων της Μολδοβλαχίας, ιδίως κατά τον 17ο αιώνα. Κτήτορες π.χ. του πύργου είναι ο γνωστός για την προστασία και άλλων μονών βοεβόδας Νεαγκόε Μπασαράμπ και ο γυιός του Θεοδόσιος (1522).

Πολύ ενδιαφέρουσα για την παρακολούθηση της εξέλιξης του οικοδομικού συγκροτήματος της Μονής από τα μέσα του 18ου αιώνα και μετά, είναι η παραβολή του σχεδιάσματος του Β. Μπάρσκι με την σημαντική φωτογραφία του 1870, και αυτής με νεότερες γενικές απόψεις. ■



1. Ο 'Αγιος Παύλος, κτήτορας της Μονής, από τοιχογραφία του Πανσέληνου στο Πρωτάτο (14ος αι.).
2. Η μονή σε σχέδιο του Β. Μπάρσκι (1744).
3. Η μονή από χαρακτικό του 1798 (Βιέννη).
4. Η Μονή από χαρακτικό του 1806 (Βιέννη).
5. Η μονή από χαρακτικό του 1833 (Καρυές, Άγιον Όρος).
6. Η Μονή σε χαρακτικό απο φωτογραφία του 1870.
7. Η Μονή προ του 1889.
8. Η Μονή προ του 1913 (Στέφανος μοναχός).
9. Η Μονή προ του 1950.
10. Αεροφωτογραφία της Μονής.
11. 'Αποψη της Μονής από τα βόρεια.
12. 'Αποψη της Μονής και του αρσανά από τη θάλασσα.



## ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ

**Ε**ίνα αφιερωμένο στην Υπαπαντή του Κυρίου. Παλαιότερα η μονή επιμάτο επ' ονόματι της Θεοτόκου και έπειτα του αγίου Γεωργίου. Οι εργασίες ανέγερσης του σημερινού καθολικού άρχισαν προεπαναστατικά (1816), διακόπηκαν και ολοκληρώθηκαν κατά την πενταετία 1839-44. Η κάτοψη ακολουθεί τον αθωνικό τύπο αλλά η επικοινωνία της λιτής με τον κυρίως ναό γίνεται εδώ αμεσότερα λόγω αντικατάστασης του διαχωριστικού τοίχου με κιονοστοιχία. Η τοικοποιία εμφανίζεται εξωτερικά ψευδοϊσοδομική από λαξευτό μάρμαρο, και διακοσμείται κατά τόπους με λιθανάγλυφες παραστάσεις καθώς και νεοκλασικά και εκλεκτικιστικά στοιχεία. Ο ναός στερείται τοιχογραφιών. Από την τοιχογράφηση του παλαιότερου καθολικού σώθηκε σπάραγμα όπου εικονίζεται η κεφαλή του αγίου Αθανασίου του Αθωνίτου, χρονολογούμενο στα μέσα του 15ου αιώνα. Θεωρείται χαρακτηριστικό για τις εικονογραφικές τάσεις της ύστερης περιόδου της λεγομένης «Μακεδονικής σχολής». Το τέμπλο είναι έργο του Τήγιου γλύπτη Ιωάννη Φ. Λυρίτη (1901).

1. Το καθολικό από τον πύργο.
2. Η κάτοψη του καθολικού (Π. Μυλωνάς).
3. Ο ευεργέτης της Μονής Κωνσταντίνος Βασαράβας Φραγκοβάνης, ηγεμόνας της Ουγγροβλαχίας (1664-1714), από χαρακτηριστικό της εποχής.
4. Τομή κατά μήκος στο καθολικό.
5. Άποψη του καθολικού από τα νοτιοδυτικά.
6. Η στέγη του νάρθηκα.
7. Η στέγη του καθολικού.
8. Η στέγη του καθολικού με τον πύργο.
9. Η στέγη του καθολικού από τα ανατολικά.

## Η ΤΡΑΠΕΖΑ

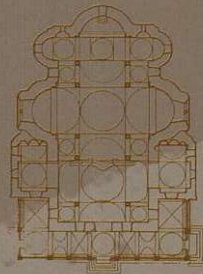
**Η** τράπεζα, ενταγμένη στο ισόγειο της δυτικής πτέρυγας, ανακαινίσθηκε μετά την πυρκαγιά του 1902, που κατέστρεψε την προηγούμενη τράπεζα, η οποία είχε κτισθεί το 1820.

10. Εσωτερικό της τράπεζας.
11. Η κόγχη της τράπεζας.
12. Άποψη της τράπεζας από το εσωτερικό της Μονής.
13. Εσωτερικό της τράπεζας.
14. Άποψη της τράπεζας από τον πύργο.

# ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ



1



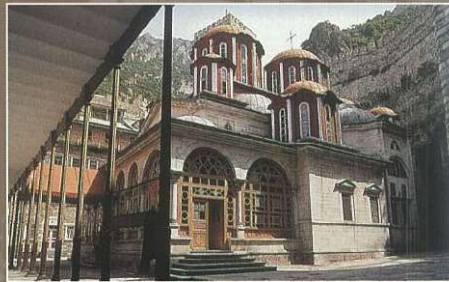
2



4



3



5



6



7



8



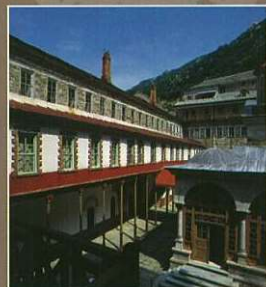
9



10



11




12



13



14

ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΤΕΓΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΟΡΔΑΣ 

**Τ**ο 1890-95 σε επαφή με το αρχικό οχυρωματικό τείχος της Μονής, στην κορυφή του οποίου βρίσκεται το παρεκκλήσι του αγίου Γεωργίου (12ος αι.), κατασκευάστηκαν οι τρεις πρώτοι όροφοι της πτέρυγας. Το 1964 προστέθηκε ο τελευταίος όροφος που στεγαζόταν από πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος. Με την επέμβαση του 1989 επισκευάζεται και στεγανοποιείται η υφιστάμενη πλάκα και καλύπτεται με νέα μονόρριχτη στέγη από σχιστόπλακα.

Μελέτη - επίβλεψη: Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ

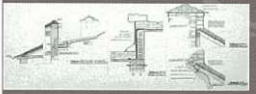
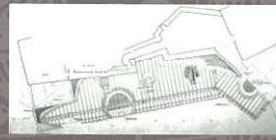
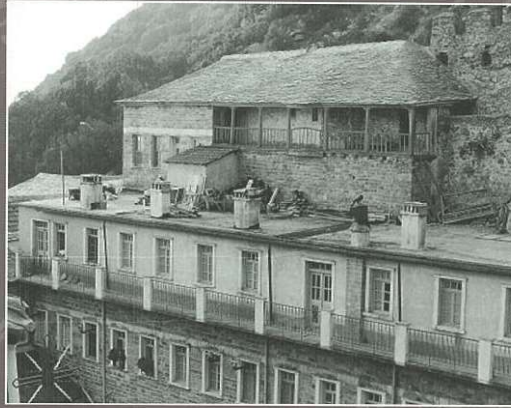
1. Η βόρεια κόρδα πριν την επέμβαση.
- 2,3. Η είσοδος στο παρεκκλήσι του αγίου Γεωργίου.
4. Κατασκευαστικές λεπτομέρειες.
5. Τμήμα της στέγης πριν την επέμβαση.
6. Κάτοψη των ζευκτών της στέγης.
7. Κατά μήκος τομή στον τελευταίο όροφο της βόρειας κόρδας.
8. Η βόρεια κόρδα κατά τη διάρκεια της επέμβασης.
9. Η βόρεια κόρδα κατά τη διάρκεια της επέμβασης.
10. Η βόρεια κόρδα μετά την επέμβαση.

Ε Ρ Γ Α **Κε.Δ.Α.Κ.**

- 1 Επισκευή στέγης κοιμητηριακού ναού 1982
- 2 Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1983/84
- 3 Επισκευή στέγης εργατόσπιτου και εξώστη μαγειρείου 1984
- 4 Αντιμετώπιση αναγκών χειμώνα 1984/85
- 5 Κατασκευή στέγης Β. κόρδας και επισκευή στέγης Δ. κόρδας 1985
- 6 Επισκευή και επέκταση εργατόσπιτου 1986
- 7 Εγκατάσταση σκαλωσιών και στεγάστρου στο παρεκκλήσι αγίου Γεωργίου 1986
- 8** Ανακατασκευή στέγης λαδαριού 1986
- 9 Κατασκευή βοηθητικών χώρων και αποχέτευση νερόμυλου 1986
- 10 Ανακατασκευή αποχετευτικού δικτύου και χώρων υγιεινής στον πύργο της Δ. πτέρυγας 1987
- 11** Επισκευή στέγης νερόμυλου 1987
- 12 Στεγανοποίηση στέγης Δ. κόρδας 1988
- 13** Κατασκευή στέγης Β. κόρδας 1989
- 14 Αποκατάσταση στέγης κτιρίου αρσανά 1989
- 15 Προμήθεια και εγκατάσταση αλεξικέρανου 1990
- 16** Μετασκευή παλαιού χαλκαδιού σε νέο ξενώνα (Α' φάση) 1990
- 17** Μετασκευή παλαιού χαλκαδιού σε νέο ξενώνα (Β' φάση) 1990
- 18 Επισκευή στεγών πριστηρίου και παλαιού πατητηριού 1991
- 19 Αποκατάσταση επικινδύνων εξωστών 1992
- 20** Ανακατασκευή κοιμητηριακού ναού 1992
- 21 Αποκατάσταση στέγης Ν. πτέρυγας - ανακατασκευή παλαιών χώρων υγιεινής 1992
- 22 Άμεση προστασία του αντιπροσωπείου 1992
- 23 Άμεσα μέτρα αποκατάστασης λιμανιού 1992
- 24 Στερέωση παρεκκλησιού αγίου Γεωργίου 1993
- 25 Έργα στο κιάσκι (ανακατασκευή) και στον προαύλιο χώρο (διαμόρφωση) 1993
- 26 Ανακίνηση βοηθητικής πτέρυγας αντιπροσωπείου 1993
- 27 Συμπληρωματικές εργασίες στερέωσης παρεκκλησιού αγίου Γεωργίου 1995
- 28 Μετασκευή παλαιού βουρδουναριού σε ξενώνα 1996
- 29 Κατασκευή δεξαμενής χωρητικότητας 100 κ.μ. 1996
- 30 Συντήρηση κειμηλίων 1996
- 31 Κεντρική θέρμανση 1996
- 32 Αναστήλωση κτιρίου αρσανά 1997
- 33 Ανακατασκευή κοιμητηριακού ναού 1997
- 34** Αποκατάσταση Δ. πτέρυγας 1998

# ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

13



ΜΕΤΑΣΚΕΥΗ ΧΑΛΚΑΔΙΟΥ ΣΕ ΞΕΝΩΝΑ **16** **17**

**Μ**ε την επέμβαση αυτή του 1990, στη θέση του παλαιού κτιρίου με χρήση χαλκαδίου - μαραγκούδικου - εργατόσπιτου, κατασκευάζεται νέο κτίριο με χρήση ξενώνα, διατηρώντας τις λιθοδομές του παλαιού κτιρίου, οι οποίες ενισχύθηκαν και αποκαταστάθηκαν στατικά.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

1. Το χαλκαδίο πριν την επέμβαση.
- Άποψη από τα δυτικά.
- 2,3. Κατά τη διάρκεια των καθαίρέσεων.
4. Το χαλκαδίο πριν την επέμβαση.
- Άποψη από τα νότια.
5. Εγκάρσια τομή.
6. Η κάτοψη του ισογείου.
7. Η κάτοψη του ορόφου.
- 8,9. Κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης.
10. Μετά την επέμβαση.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΤΕΡΥΓΑΣ **34**

**Η** πτέρυγα κατασκευάζεται το 1890-95, και το 1902 καταστρέφεται από πυρκαγιά. Ανακατασκευάζεται το 1902 -1910.

Με την επέμβαση του 1998 αποκαθίσταται ο σιδηρούς φέρων οργανισμός, ανακατασκευάζονται η στέγη, τα δάπεδα και οι οροφές, και η πτέρυγα προσαρμόζεται στις νέες λειτουργικές ανάγκες.

Μελέτη: *Τεχνικό Γραφείο Α. Βήκα*  
Επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

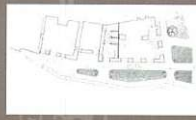
11. Άποψη της πτέρυγας από τα βορειοδυτικά.
12. Η δυτική όψη (πρόταση).
13. Εγκάρσια τομή (αποτύπωση).
14. Εγκάρσια τομή (πρόταση).
15. Η κάτοψη του τετάρτου επιπέδου (αποτύπωση).
16. Η κάτοψη του τετάρτου επιπέδου (πρόταση).
17. Η βόρεια όψη (πρόταση).
18. Άποψη από τα νότια (υπάρχουσα κατάσταση).
19. Η νότια όψη και εγκάρσια τομή (πρόταση).
20. Άποψη της πτέρυγας από τα ΒΑ.



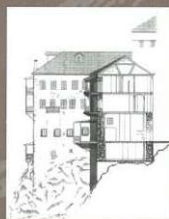
# ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

16

17



34



ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΤΕΓΗΣ ΛΑΔΑΡΙΟΥ **8**

**Μ**ε την επέμβαση του 1986 κατασκευάζεται περιμετρικό σενάζ από οπλισμένο σκυρόδεμα στη στέγη της λιθοδομής του παλαιού λαδαριού, και ανακατασκευάζεται η στέγη.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

1. Άποψη του λαδαριού πριν την επέμβαση.
- 2.3. Στάδια κατάρρευσης της στέγης.
4. Η κάτοψη του λαδαριού.
5. Αποτύπωση των ζευκτών.
6. Το εσωτερικό της στέγης πριν την επέμβαση.
7. Η στέγη πριν τις καταστροφές.
8. Μετά την καθαίρεση της στέγης.
9. Τοποθέτηση των ζευκτών.
10. Τοποθέτηση της ξύλινης επένδυσης (πέτσωμα).
11. Τελική τοποθέτηση οπιστόπλακας.

ΑΝΑΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑΚΟΥ ΝΑΟΥ **20**

**Τ**ο 1992 κατασκευάζεται κοιμητηριακός ναός, ενσωματώνοντας τις υφιστάμενες λιθοδομές από τα ερείπια του παλαιού κοιμητηριακού ναού.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

12. Η κόγχη του ιερού.
13. Κάτοψη και τομές των ερειπίων πριν την επέμβαση.
14. Πρόταση ανακατασκευής. Κάτοψη.
15. Πρόταση ανακατασκευής. Προοπτική τομή.
16. Άποψη από τα βόρεια.
17. Μετά την ανακατασκευή.
18. Η δυτική όψη κατά τη διάρκεια των εργασιών.
19. Από τις εργασίες της αποκατάστασης.
20. Η ανακατασκευή του τόξου της εισόδου στη δυτική όψη.

ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΣΤΕΓΗΣ ΝΕΡΟΜΥΛΟΥ

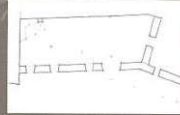
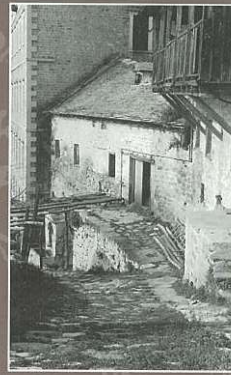
**Τ**ο 1992 κατασκευάζεται περιμετρικό σενάζ από οπλισμένο σκυρόδεμα στη στέγη της λιθοδομής του παλαιού νερόμυλου, και ανακατασκευάζεται η στέγη του.

Μελέτη - επίβλεψη: *Τεχνική Υπηρεσία ΚεΔΑΚ*

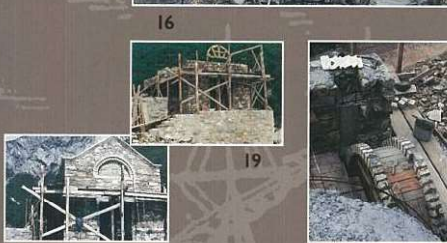
21. Κτητορική επιγραφή (1605).
22. Ο νερόμυλος πριν την επέμβαση.
23. Οι κατόψεις του ισογείου και του ορόφου.
24. Η ξύλινη επικάλυψη της στέγης (πέτσωμα).
25. Η τελική επικάλυψη της στέγης.
26. Κατόψεις ζευκτών και στέγης.

# ΑΓΙΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

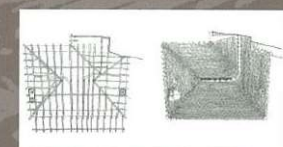
8



20



11



I E P A M O N H